

Història d'Egipte I

Codi: 44500
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315555 Egiptologia	OB	1	A

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Josep Cervelló Autuori

Correu electrònic: Josep.Cervello@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Andrés Diego

Jose Lull Garcia

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

El mòdul té com a objectiu general apropar l'estudiant a la història de l'antic Egipte des dels orígens fins als inicis del Regne Nou, de manera crítica i sempre a partir de l'anàlisi directa de les fonts textuais, iconogràfiques i arqueològiques i de la lectura de bibliografia especialitzada i actualitzada. Es parlarà atenció especial als fenòmens socioeconòmics, ideològics, historicoreligiosos i culturals.

Competències

- Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
- Contextualitzar l'evolució historicocultural d'Egipte en el marc més ampli de la Mediterrània oriental i del Pròxim Orient i valorar les sincronies entre la civilització egípcia i les altres civilitzacions de l'Antiguitat.
- Descriure l'evolució historicocultural de l'antic Egipte, a partir de l'anàlisi crítica de les fonts textuais, arqueològiques i iconogràfiques.
- Descriure la geografia física i humana, la geologia, els recursos naturals i la climatologia d'Egipte des de l'inici de l'Holocè fins als nostres dies.
- Fonamentar l'epistemologia i la metodologia de la historiografia egiptològica i valorar les diferents corrents historiogràfiques pròpies de la disciplina.
- Interpretar críticament textos com fonts històriques i culturals.
- Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

- Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responnent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
- Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
- Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Resultats d'aprenentatge

1. Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
2. Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
3. Aplicar l'anàlisi crítica de les fonts textuais, arqueològiques i iconogràfiques a la reconstrucció de la història d'Egipte des dels orígens fins a finals del Regne Antic.
4. Demostrar coneixements sobre la geografia física, humana i econòmica i sobre la climatologia d'Egipte i el règim anual del riu Nil.
5. Demostrar que coneix la història d'Egipte des dels orígens fins a finals del Regne Antic.
6. Interpretar críticament fonts textuais de la història d'Egipte des de finals del Regne Antic fins a inicis del Regne Nou.
7. Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
8. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
9. Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responnent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
10. Relacionar la història d'Egipte amb les cultures del seu entorn geogràfic des dels orígens neolítics fins al Regne Antic.
11. Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
12. Valorar críticament la periodització i la cronologia de la història d'Egipte i les fonts en què se sustenta (textuais, arqueològiques i iconogràfiques).
13. Valorar l'aportació de les disciplines i tècniques auxiliars de l'Egiptologia a l'hora de fer història i cronologia d'Egipte.
14. Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Continguts

Aquest mòdul consta de dues matèries:

- 1) Història d'Egipte dels orígenes a finals del Regne Antic (primer semestre, d'octubre a febrer)
- 2) Història d'Egipte de finals del Regne Antic a inicis del Regne Nou (segon semestre, de febrer a juny)

MATÈRIA 1: HISTÒRIA D'EGIPTE DELS ORÍGENS A FINALS DEL REGNE ANTIC

1. Cronologia i geografia política i religiosa d'Egipte. Una introducció
2. Prehistòria terminal i neolitització de l'Àfrica nord-oriental i de la vall del Nil. Aspectes econòmics i cultura material
3. Hieracòpolis
4. Abidos i l'origen de l'escriptura a Egipte
5. El sorgiment de l'Estat a Egipte i les dinàmiques de la unificació. Problemes teòrics i evidències arqueològiques

6. El regnat de Narmer-Menes: continuïtats i discontinuïtats
7. Llistas reials, dinasties, annals i genealogies: Època Tinita i Regne Antic
8. L'Època Tinita I: arquitectura funerària reial
9. L'Època Tinita II: administració, economia, cultura. Peribsen i Khasekhemuy
10. Els inicis del Regne Antic: Netjerkhet, Imhotep i la III dinastia
11. El Regne Antic ple (dinasties IV i V): política interior, economia i administració
12. Les piràmides: construcció, programa decoratiu, administració, economia; topografia de la necròpolis memfita
13. Egipte i l'exterior durant l'Edat del Bronze antic: Líbia, Núbia, el Mar Roig (Wadi el-Djarf), el país de Punt, el Sinaí, el Llevant i Biblos

DUES TUTORIES/SEMINARIS DE SEGUIMENT: 14/12/2021 i 25/01/2022 (AMBDUES EN HORARI MATINAL, PER A LA MODALITAT PRESENCIAL) / 17/12/2021 i 28/01/2021 (AMBDUES EN HORARI DE TARDA, PER A LA MODALITAT VIRTUAL)

TRESTREBALLS: UN MAPA I DOS COMENTARIS DE LECTURES O FONTS. LLIURAMENT: MAPA: 26/10/2021; COMENTARIS: EL PRIMER AMB EL PRIMER EXAMEN I EL SEGON AMB EL SEGON EXAMEN

DOS EXÀMENS PARCIAIS: 30/11/2021 (EN HORARI DE CLASSE, PER A LES DUES MODALITATS); 11/02/2022 (EN HORARI DE TARDA, PER A LA MODALITAT VIRTUAL); 14/02/2022 (EN HORARI MATINAL, PER A LA MODALITAT PRESENCIAL)

MATÈRIA 2: HISTÒRIA D'EGIPTE DE FINALS DEL REGNE ANTIC A INICIS DEL REGNE NOU

1ª part: De la VI Dinastia fins al final del Primer Període Intermediari (PPI)

1. Introducció: historiografia del període, estudi de les fonts i els seus problemes
2. La VI dinastia
 - 2.1. Història interna: marc geogràfic i ambiental; el pas de la V a la VI dinastia; desenvolupament polític de la VI dinastia
 - 2.2. Administració i economia: centre *versus* perifèria; característiques de les administracions central i provincial; la difosa definició de l'economia egípcia
 - 2.3. Política exterior: característiques generals; els deserts i "Líbia"; Núbia; el Llevant; altres àrees
3. La VII/VIII dinastia: la dissolució del Regne Antic, l'atomització de l'estat faraònic i les seves possibles causes
4. El Primer Període Intermediari
 - 4.1. El regne heracleopolità
 - 4.2. El regne tebà
 - 4.3. Guerra, conquesta i unificació

2ª part: De l'inici del Regne Mitjà fins a l'expulsió dels hicses

5. Introducció: historiografia del període, estudi de les fonts i els seus problemes
6. El Regne Mitjà: aspectes generals; història interna de les XI i XII dinasties

7. La dissolució del Regne Mitjà i el Segon Període Intermediari (SPI)

7.1. La primera part del SPI: les XIII i XIV dinasties

7.2. La segona part del SPI: les XV-XVII dinasties i el domini i expulsió dels hicses

8. Administració i economia durant el Regne Mitjà i el SPI: evolució de l'autoritat reial; aspectes socioeconòmics

9. La política exterior egípcia durant el Regne Mitjà i el SPI: característiques generals; els deserts i "Líbia"; Núbia; Llevant; altres àrees

DUES TUTORIES/SEMINARIS DE SEGUIMENT: dates per determinar

TREBALLS: QUATRE RESUMS CRÍTICS DE LECTURES, PER COMENTAR DURANT LES TUTORIES/SEMINARIS DE SEGUIMENT

DOS EXÀMENS PARCIALS: 16/03/2022; 22/06/2022

Metodologia

Especificació de en què consisteix l'ACTIVITAT AUTÒNOMA DE L'ALUMNE

a) Estudi (estudiar es aquell procés o conjunt d'activitats personals o grupals que condueixen a saber coses i a poder explicar-les de manera coherent i ordenada, oralment o per escrit).

b) Treball personal: lectura crítica de bibliografia; realització de treballs i pràctiques; preparació d'exposicions a classe, seminaris i debats; exercicis de traducció i anàlisi de fonts textuais; exercicis d'interpretació de fonts iconogràfiques i arqueològiques; estudis de cas; portar al dia la carpeta de l'estudiant; preparació d'exàmens.

Important: La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials teòriques i pràctiques amb suport de les TIC	70	2,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Exàmens	12	0,48	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13
Tipus: Supervisades			
Tutories, seminaris, intervencions i exposicions a classe	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal de l'alumne	148	5,92	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Avaluació

Sistema d'avaluació del mòdul

Cadascuna de les dues matèries que componen el mòdul s'avalua de manera independent. La nota final del mòdul resulta de la mitjana aritmètica de les notes finals de les dues matèries.

Per superar el mòdul cal superar l'avaluació de les dues matèries que el componen.

A la taula, no s'especifiquen les hores de dedicació a cada activitat perquè poden variar d'un estudiant a un altre. Les hores totals aproximades de treball personal de l'estudiant s'especifiquen a la taula de la secció de "Metodologia".

L'avaluació consistirà en tres tipus d'activitats:

1) Exàmens. Llevat que s'indiqui el contrari (vegeu secció "Continguts"), els estudiants de la modalitat virtual realitzaran els exàmens en sincronia amb els estudiants de la modalitat presencial, en connexió per Microsoft Teams i amb la càmera activada. Si, per causes justificades, a un o més estudiants virtuals no els és possible fer l'examen el dia i a l'hora fixats, acordaran amb el professor el dia i l'hora de realització del mateix, que seran el més propers possible als de l'examen original.

2) Intervencions i presentacions a classe; participació activa a tutories i seminaris.

3) Sis treballs individuals o en grup.

En cas que algunes d'aquestes proves no es puguin fer presencialment per raons sanitàries s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Microsoft Teams. El professor vetllarà per assegurar-se l'accés de l'alumnat a aquests recursos o li oferirà altres recursos alternatius que estiguin al seu abast.

Pel que fa al procediment de revisió de qualificacions, en el moment de realització de cada activitat d'avaluació els professors informaran l'alumnat del mateix.

Pel que fa a les recuperacions d'exàmens, el professor acordarà amb els estudiants les dates, que hauran d'estar compreses dins del mes següent a la realització de l'examen original. Podran presentar-se a la recuperació també aquells estudiants que, tot i haver aprovat un examen, desitgin pujar nota. En principi, els treballs i activitats que l'estudiant realitza autònomament no estan subjectes a recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
4 exàmens	70%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13
Participació activa a tutories i seminaris i intervencions a classe	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Treballs individuals o en grup amb eventual exposició a classe	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Bibliografia

MATÈRIA 1: HISTÒRIA D'EGIPTE DELS ORÍGENS A FINALS DEL REGNE ANTIC

Bibliografia bàsica

Agut, D.; Moreno García, J.C. 2016. L'Égypte des pharaons. De Narmer à Dioclétien. 3150 av.J.-C.-284 apr.J.-C. Mondes Anciens. Paris: Belin.

Barta, M. (ed.) 2006. The Old Kingdom Art and Archaeology. Proceedings of the Conference. Prague: Czech Institute of Egyptology.

Baud, M. 2002. Djéser et la IIIe dynastie. Paris: Pygmalion/Gérard Watelet.

Der Manuelian, P.; Schneider, Th. (eds.) 2015. Towards a New History for the Egyptian Old Kingdom. Perspectives on the Pyramid Age. Harvard Egyptological Studies 1. Leiden-Boston: Brill.

Hendrickx, S.; Huyge, D. 2014. Neolithic and Predynastic Egypt. A: Renfrew, C. (ed.) The Cambridge World Prehistory, vol. 1: 240-258. Cambridge: Cambridge University Press.

Lloyd, A.B. (ed.) 2010. A Companion to Ancient Egypt. Vol. I. Oxford: Wiley-Blackwell.

Midant-Reynes, B. 2003. Aux origines de l'Égypte. Du Néolithique à l'émergence de l'État. Paris: Fayard.

Moreno García, J.C. 2004. Egipto en el Imperio Antiguo (2650-2150 antes de Cristo). Barcelona: Edicions Bellaterra.

Parra, J.M. (coord.) 2011². El antiguo Egipto. Sociedad, economía, política. Madrid: Marcial Pons. Caps. 1 a 4.

Strudwick, N.; Strudwick, H. (eds.) 2011. Old Kingdom, New Perspectives. Egyptian Art and Archaeology 2750-2150 BC. Oxford-Oakville: Oxbow Books.

Teeter, E. (ed.) 2011. Before the Pyramids. The Origins of Egyptian Civilization. OIMP 33. Chicago: The Oriental Institute.

Wengrow, D. 2006. The Archaeology of Early Egypt. Cambridge: Cambridge University Press (trad. esp. 2007. La arqueología del Egipto arcaico. Barcelona: Edicions Bellaterra).

Wilkinson, T.A.H. 1999. Early Dynastic Egypt, London-New York: Routledge.

Bibliografia complementària

Archéo-Nil 18. 2008. [Articles de diversos autors sobre l'arquitectura funerària de l'Època Tinita, amb bibliografia.]

Archéo-Nil 26. 2016. [Articles de diversos autors sobre l'origen de l'escriptura i l'administració estatal a Egipte i el Pròxim Orient, amb bibliografia.]

Égypte, Afrique et Orient 12. 1999. [Articles de diversos autors sobre els Textos de les Piràmides i l'arquitectura de les piràmides amb textos, amb bibliografia.]

Bestock, L. 2009. The Development of Royal Funerary Cult at Abydos. Two Funerary Enclosures from the Reign of Aha. Menes 6. Wiesbaden: Harrassowitz.

Campagno, M. 2002. De los jefes-parientes a los reyes-dioses. Surgimiento y consolidación del Estado en el antiguo Egipto. Aula Ægyptiaca-Studia 3. Barcelona: Aula Ægyptiaca.

Diego Espinel, A. 2011. Abriendo los caminos de Punt. Contactos entre Egipto y el ámbito afroárabe durante la Edad del Bronce (ca. 3000 a.C.-1065 a.C.). Barcelona: Edicions Bellaterra.

Dodson, A.; Hilton, D. 2004. The Complete Royal Families of Ancient Egypt. Cairo: The American University in Cairo Press.

Dreyer, G. et al.. 1998. Umm el-Qaab I. Das praedynastische Königsgrab U-j und seine frühen Schriftzeugnisse. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.

Friedman, R.F.; Fiske, P.N. (eds.) 2011. Egypt at its Origins 3. Proceedings of the Third International Conference 'Origin of the State. Predynastic and Early Dynastic Egypt'. Orientalia Lovaniensia Analecta 205. Louvain: Peeters.

Hendrickx, S.; Friedman, R.F.; Ciałowicz, K.M.; Chłodnicki, M. (eds.) 2004. Egypt at its Origins. Studies in Memory of Barbara Adams. Orientalia Lovaniensia Analecta 138. Louvain: Peeters.

Midant-Reynes, B.; Tristant, Y. (eds.) 2017. Egypt at Its Origins 5. Proceedings of the Fifth International Conference "Origin of the State. Predynastic and Early Dynastic Egypt. Cairo, 13th-18th April 2014. Orientalia Lovaniensia Analecta 260. Louvain: Peeters.

Midant-Reynes, B.; Tristant, Y.; Rowland, J.; Hendrickx, S. (eds.) 2008. Egypt at its Origins 2. Proceedings of the International Conference 'Origin of the State. Predynastic and Early Dynastic Egypt', Toulouse 2005. Orientalia Lovaniensia Analecta 172. Louvain: Peeters.

Redford, D.B. 1986. Pharaonic King-lists, Annals and Day-Books. A Contribution to the Study of the Egyptian Sense of History. Mississauga: Benben Publications.

Strudwick, N.C. 2005. Texts from the Pyramid Age. Writings from the Ancient World 16. Atlanta: Society of Biblical Literature.

MATÈRIA 2: HISTÒRIA D'EGIPTE DE FINALS DEL REGNE ANTIC A INICIS DEL REGNE NOU

Lectures obligatòries

1. Capítols IV-V del llibre de J. C. Moreno García, D. Agut, L'Égypte des Pharaons. De Narmer à Dioclétien 3150 av. J.-C. - 284 apr. J.-C. Paris 2016: 158-234.

2. H. Papazian, "The state of Egypt in the Eighth Dynasty", a: P. der Manuelian, Th. Schneider (eds.), Towards a New History for the Egyptian Old Kingdom. Leiden 2015: 393-428 (especialment a partir de la secció 6 a la pàgina 405).

3. S. Seidlmayer, "The First Intermediate Period", a: I. Shaw, The Oxford History of Ancient Egypt. Oxford 2004: 118-147.

4. R. Müller-Wollermann, "End of the Old Kingdom", a: W. Grajetzki, W. Wendrich. UCLA Encyclopedia of Egyptology, Los Angeles 2014: 9 pp.

(<https://escholarship.org/uc/item/2ns3652b>).

5. W. Grajetzki, The Middle Kingdom of ancient Egypt - History, archaeology and society. London 2006: pp. 1-75; 175-185 (notes).

6. A. Diego Espinel, "El Reino Medio", a: J. M. Parra Ortiz, El antiguo Egipto. Sociedad, economía, política. Madrid 2011: 209-271; 503-505 (notes); 525-527 (bibliografía comentada).

7. D. Franke, "The late Middle Kingdom (thirteenth to seventeenth dynasties): the chronological framework", JEH 1/2 (2008): 267-287.

8. A. Ilin-Tomich, "Second Intermediate Period", a: W. Grajetzki, W. Wendrich (eds.), UCLA Encyclopedia of Egyptology. Los Angeles 2016: 21 pp.

(<https://escholarship.org/uc/item/72q561r2>).

Altres lectures

1. R. Bussmann, "Scaling the state: Egypt in the Third Millennium." Archaeology International 17 (2014): 79-93

(<http://dx.doi.org/10.5334/ai.1708>).

(https://www.academia.edu/8982563/Scaling_the_state_Egypt_in_the_third_millennium_BC).

2. J. C. Moreno García, "Climatic change or sociopolitical transformation? Reassessing late 3rd millennium BC in Egypt", a: H. Meller, H. W. Arz, R. Jung, R. Risch (eds.), 2200 BC - Ein Klimasturz als Ursache für den Zerfall der Alten Welt? 2200 BC - A climatic breakdown as a cause for the collapse of the old world? 7. Mitteldeutscher Archäologentag vom 23. bis 26. Oktober 2014 in Halle (Saale). Halle 2015: 79-94.

(
https://www.academia.edu/9696192/_Climatic_change_or_sociopolitical_transformation_Reassessing_late_3rd_millennium_BC
).

3. N. Moeller, "The First Intermediate Period: a time of Famine and climatic change?" Ägypten und Levante 15 (2005): 153-167.

(
https://www.academia.edu/1817985/The_First_Intermediate_Period_A_time_of_Famine_and_Climate_Change_in_Ancient_Egypt
).

4. E. Morris, "Ancient Egyptian exceptionalism - Fragility, flexibility and the art of not collapsing", a: N. Yoffee (ed.), The evolution of Fragility: setting the terms. Cambridge 2019: 61-87.

(
https://www.academia.edu/39556068/Ancient_Egyptian_exceptionalism_fragility_flexibility_and_the_art_of_not_collapsing
).

5. S. J. Seidlmayer, "People at Beni Hassan: contributions to a model of ancient Egyptian rural society," a: Z. A. Hawass, J. Richards (eds.), The archaeology and art of ancient Egypt. Essays in honor of David B. O'Connor. Cairo 2007: 351-368.

6. S. Cohen, "Interpretative uses and abuses of the Beni Hasan tomb painting." JNES 74/1 (2015): 19-38.

(https://www.academia.edu/11697169/Interpretative_Uses_and_Abuses_of_the_Beni_Hasan_Tomb_Painting).

7. D. Polz, "The territorial claim and the political role of the Theban State at the end of the Second Intermediate Period", a: I. Forstner-Müller, N. Moeller (eds.), The Hyksos ruler Khyan and the early Second Intermediate Period in Egypt: problems and priorities of current research. Wien 2018: 217-234.

(
https://www.academia.edu/37190272/The_territorial_claim_and_the_political_role_of_the_Theban_state_at_the_end_of_the_Second_Intermediate_Period
).

Programari

No cal cap programa específic per cursar aquest mòdul.